

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ

Масленніков Є.І., д.е.н., доцент,

Фокеєва К.С.

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

В Україні тривалий період використовується спеціальний режим прямого оподаткування суб'єктів малого підприємництва, представлений єдиним податком.

Суб'єкти малого підприємництва – це фізичні і юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність в рамках певних критеріїв, які характеризують малий розмір господарської діяльності такої категорії суб'єктів.

Відповідно до Податкового Кодексу України спрощена система оподаткування, обліку та звітності - особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [1].

Єдиному податку властиві фіскальна та стимулююча функції. Фіскальна функція проявляється у розподільчих відносинах між державою та суб'єктами малого підприємництва. Стимулююча функція визначається метою введення єдиного податку, якою є стимулювання розвитку малого підприємництва шляхом створення сприятливих умов його оподаткування, що є своєрідним проявом захисту прав суб'єктів малого підприємництва з боку держави.

Відповідно до п.291.4 Податкового кодексу 1 суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

- перша група – фізичні особи – підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300000 гривень;
- друга група – фізичні особи – підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв: Не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; обсяг доходу не перевищує 1500000 гривень. Дія цього підпункту не поширюється на фізичних осіб - підприємців, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна (група 70.31 КВЕД ДК 009:2005), а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння. Такі фізичні особи - підприємці належать виключно до третьої групи платників єдиного податку, якщо відповідають вимогам, встановленим для такої групи;
- третя група – фізичні особи – підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5000000 гривень;

- четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.

У п. 291.5 Податкового кодексу міститься перелік видів діяльності, які заборонені для платників єдиного податку (табл. 1).

Таблиця 1

Заборонені види діяльності для платників єдиного податку (ПЄП)
(за Податковим кодексом України)

Група ПЄП	Види діяльності	Норма ПК
1,2,3 групи	Технічні випробування та дослідження	п.п. 291.5.2
	Діяльність у сфері аудиту, діяльність з надання в оренду земельних ділянок площею понад 0,2 га	п.п. 291.5.3
	Діяльність з надання в оренду житлових приміщень загальною площею понад 100 кв.м.	
	Діяльність з надання в оренду не житлових приміщень (споруд, будівель або частки, загальна площа яких перевищує 300 кв.м)	
1,2,3 і 4 групи	Діяльність з організації і проведення азартних ігор, обмін іноземної валюти	п.п. 291.5.1
	Виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів в місткості до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива та столових вин)	
	Видобуток, виробництво, реалізація дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння	
	Видобуток і реалізація корисних копалин	
	Діяльність у сфері фінансового посередництва, крім діяльності у сфері страхування, яка здійснюється страховими агентами, аварійними комісарами, сюрвейерами, аджастерами	
	Діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату	
	Діяльність з організації торгів (аукціонів) виробами мистецтв, предметами колекціонування або антикваріату	
	Діяльність з управління підприємствами, діяльність з надання послуг пошти та зв'язку, проведення гастрольних заходів	
Інші заборони		
	Страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом, реєстратори цінних паперів	п.п. 291.5.4
	Суб'єкти господарювання у статутному фонді яких сукупність часток, що належить юридичним особам, які не є платниками єдиного податку дорівнює або перевищує 25 %	п.п. 291.5.5
	Представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичних осіб, які не є платниками єдиного податку	п.п. 291.5.6
	Нерезиденти	291.5.7
	Суб'єкти господарювання, які на день подання заяви про реєстрацію платником єдиного податку мають податковий борг (крім безнадійного податкового боргу, що виник у наслідок дії обставин непереборної сили	п.п. 291.5.8

Згідно із чинним законодавством, заяви про перехід на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктами малого підприємництва мали бути подані не пізніше, ніж за 15 днів до початку наступного звітного (податкового) періоду. Порушення строків подачі звітності, а також сплати єдиного податку призводять до санкцій. За несвоєчасну подачу звітності та несплату податку штрафуватимуть у розмірі від 10% суми.³

Базою оподаткування єдиним податком є обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Розглянемо основні переваги реформованої спрощеної системи оподаткування:

- збільшення величини надходжень податку до місцевих бюджетів за рахунок розширення кола платників та зниження податкового навантаження шляхом підвищення граничної величини доходу і зниження ставок податку;
- спрощення процедури порядку реєстрації платника податку та ведення поточного бухгалтерського обліку та розрахунків, пов'язаних з визначенням суми податку;
- зменшення зловживань системою спрощеного оподаткування, зокрема щодо реєстрації фіктивних ФОП для зменшення зобов'язань із сплати податку на прибуток та ПДВ;
- зменшення спотворень конкуренції, пов'язаних з оподаткуванням, оскільки вирівнювання податкового навантаження має витіснити з ринку неефективні підприємства та прискорити зростання ефективних;
- часткове усунення дискримінації найдрібніших підприємців, в тому числі тих, хто тільки починає діяльність;
- можливість зменшення податкового навантаження у періоди збитків, оскільки в разі перевищення витрат підприємця над його виручкою сплата ПДФО не здійснюватиметься;
- збільшення прозорості ведення бізнесу, адже використання касових апаратів та стимулювання обліку витрат забезпечать більш прозору діяльність платників єдиного податку.

Недоліки реформованої спрощеної системи оподаткування:

- частина платників єдиного податку була вимушена піти з ринку або перейти в «тінь»;
- спосіб вирівнювання податкового навантаження може бути неоптимальним, зокрема у деяких випадках воно буде надмірним;
- суттєві витрати бізнесу та держави на придбання та обслуговування касових апаратів, оскільки з 1 січня 2016 року платники II групи єдиного податку зобов'язуються встановити РРО, а з 1 липня 2015 року РРО зобов'язали встановлювати і платників III групи, окрім платників II і III груп, які торгують на ринках або через засоби пересувної мережі.

Підсумовуючи вищесказане, в Україні залишилося ще багато спірних і невирішених питань стосовно застосування єдиного податку. Тому вважаємо, що владі України потрібно брати до уваги досвід інших країн та враховувати переваги та досягнення інших держав при формуванні спрощеного режиму оподаткування.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // База даних інформаційно-правової системи «ЛІГА». [Електрон. ресурс]. Спосіб доступу: <http://www.liga.net>.
2. Макаров В.В. Єдиний податок: умови використання і перспективи розвитку / В.В. Макаров, Н.М.Пилипенко // Вісник Хмельницького національного університету – 2011. № 2. – С. 121–214.
3. Карпенко Є.А. Особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в контексті податкового законодавства України та Російської Федерації / Є.А. Карпенко – 2014.

4. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise : [Електронний ресурс] / E.I. Maslennikov // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 6 (16). – С. 111-115. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.
5. Масленніков Є.І. Основні засади реформування податкової системи України в сучасних умовах / Є.І. Масленніков, Ю.Ю. Яцентюк // Науковий вісник – ОДЕУ. ВАМН. Науки: економіка, політологія, історія. – 2011. – № 23 (148). – С. 34-38.
6. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : [моногр.] ; Вип. 1 / за ред. д.е.н., доц. Є.І. Масленнікова. – Херсон: Гринь Д.С., 2016. – Вип. 1. – 854 с.
7. Масленніков Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленніков. – Одеса : Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
8. Філіппова С.В. Вибір системи оподаткування та організація податкового обліку суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами на засадах альтернативності [Текст] : монографія / С.В. Філіппова, М.О. Ананська. — Донецьк : Вид-во«Ноулідж» (Донецьке відділення), 2013. — 120 с.